

Kazusy prawa rzeczowego i spadkowego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Gra interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 3.11.2020 r.].

A close-up photograph of a person's hands holding and counting several stacks of US dollar bills. The person is wearing a dark blue t-shirt. The background is blurred. A semi-transparent black rectangle with white text is overlaid on the center of the image.

Kazusy prawa rzeczowego i spadkowego

Źródło: Sharon McCutcheon, domena publiczna.

Szczególnie ważnymi sferami życia każdego człowieka są sprawy majątkowe związane m.in. z gromadzeniem, posiadaniem i rozporządzaniem majątkiem oraz kwestie dotyczące śmierci i przejścia praw i obowiązków osoby zmarłej na spadkobierców. Instytucje prawne regulujące oba te obszary są jednolite, a ich znajomość – szczególnie pożądana, ponieważ daje możliwość rozwiązania nawet najtrudniejszych sytuacji.

Twoje cele

- Przeanalizujesz najważniejsze pojęcia prawa rzeczowego.
- Scharakteryzujesz reguły rządzące prawem spadkowym.
- Porównasz typowe sytuacje z obszaru prawa rzeczowego i spadkowego.

Przeczytaj

Prawo rzeczowe

Do najważniejszych pojęć (instytucji) prawa rzeczowego zaliczamy:

- współwłasność (ułamkową i łączną);
- nieruchomości i ruchomości;
- użytkowanie wieczyste i użytkowanie;
- posiadanie i służebność;
- hipotekę i zastaw.

Współwłasność (ułamkowa i łączna)

Współwłasność w sensie prawnym oznacza, że jedno prawo (np. prawo własności jakiejś nieruchomości) przysługuje kilku osobom – współwłaścicielom. Prawo polskie przewiduje dwa rodzaje współwłasności:

- współwłasność łączną;
- współwłasność o charakterze ułamkowym.

Współwłasność ułamkowa występuje wtedy, gdy udział każdego współwłaściciela we wspólnym prawie jest jakimś ułamkiem kwotowym, np. dwie osoby są współwłaścicielami nieruchomości i każda ma połowę. Udział współwłaściciela określa zakres jego uprawnień do przedmiotu współwłasności.

Z udziałem współwłaściciela wiążą się różne prawa i obowiązki, np.:

Inny typ to **współwłasność łączna**, która istnieje tylko w określonych przypadkach, np. jako wspólnota majątkowa małżonków. Ta współwłasność jest związana z określonymi stosunkami prawnymi o charakterze osobistym, bez których nie istnieje. Nie ma w niej ułamkowego zakresu uprawnień – ma ona charakter bezudziałowy. W takiej formie współwłasności, dopóki ona trwa, współwłaściciel nie może rozporządzać swoim prawem. Przedmiotem jest cała masa majątkowa, a nie współwłasność jednej rzeczy. Gdy zaś ustaje stosunek podstawowy, np. wspólność majątkowa małżeńska, współwłasność łączna zmienia się we współwłasność ułamkową.

Podaj, jakiej wielkości udziałem będzie dysponował każdy z byłych małżonków we współwłasności nieruchomości zabudowanej domem mieszkalnym.

Źródło: todd kent, domena publiczna.

Nieruchomości i ruchomości

Jednym z rodzajów rzeczy jest nieruchomość. To część powierzchni ziemskiej, która jest odrębnym przedmiotem własności (grunty). To także budynki trwale związane z danym gruntem lub części takich budynków, jeśli w ramach przepisów szczególnych są one odrębne od gruntu jako przedmiot własności.

Wszystko to, co nie jest nieruchomością, jest ruchomością.

Użytkowanie wieczyste

Osoba w ramach użytkowania wieczystego może korzystać **z gruntu** z wyłączeniem innych osób na podstawie przepisów kodeksu cywilnego w granicach określonych przez ustawy oraz zasady życia społecznego, a także przez umowę o oddanie gruntu Skarbu Państwa lub gruntu należącego do [jednostek samorządu terytorialnego](#). Użytkownik wieczysty może rozporządzać swoim prawem w tych samych granicach i z wyłączeniem osób trzecich – to istota użytkowania wieczystego. Prawo do takiego użytkowania może być zbyte, gdy grunty zostaną sprzedane lub obciążone innym prawem czy przedmiotem dziedziczenia. Użytkownik, gdy tylko nabywa użytkowanie wieczyste jakiegoś gruntu, na którym znajduje się nieruchomość, ma do niej pełne upoważnienie z mocy prawa.

Grunty mogą być oddane w użytkowanie wieczyste na maksymalnie 99 lat, ale w wyjątkowych okolicznościach istnieje możliwość oddania gruntu na inny okres – nie krótszy niż 40 lat. Okres użytkowania można wydłużyć, gdy upłynie podstawowy czas

zawarty w pierwszej umowie i podobnie jest to od 40 do 99 lat. Odmowa przedłużenia następuje tylko ze względu na ważny interes społeczny. Prawo użytkowania wieczystego można przekształcić w prawo własności nieruchomości. Osoby zainteresowane mogą się o nie ubiegać na podstawie wniosku o wydanie [decyzji administracyjnej](#). Decyzję taką wydaje organ administracji publicznej.

Użytkowanie

Jednym z ograniczonych praw rzeczowych jest użytkowanie. Polega ono na obciążeniu rzeczy prawem do jej używania i pobierania jej pożytków. Powstaje ono w ramach umowy stron. Stronami są tu właściciel obciążanej nieruchomości oraz osoba, która nabywa prawo. Co możemy obciążyć użytkowaniem? Rzecz ruchomą, nieruchomość (ew. jej oznaczoną część lub udział we współwłasności) lub prawo (tylko zbywalne). Użytkownie może być bezterminowe lub ograniczone terminem, a także odpłatne lub nieodpłatne. Jest to prawo niezbywalne, związane z osobą, na rzecz której je ustanowiono, i wygasa wraz ze śmiercią użytkownika, jeśli jest nim [osoba fizyczna](#), albo z chwilą ustania bytu [osoby prawnej](#). Użytkowanie przestaje mieć moc również wtedy, gdy użytkownik przez okres dziesięciu lat nie wykonuje swojego prawa.

Posiadanie

Posiadanie polega na faktycznej władzy nad rzeczą. Składa się ono z dwóch elementów:

- faktycznego władztwa nad rzeczą;
- woli władania rzeczą dla siebie.

W kodeksie cywilnym znajdziemy rozróżnienie na posiadanie samoistne i zależne. Również posiadacze dzielą się na samoistnych i zależnych. Posiadacz samoistny włada faktycznie i zamiarem takiej osoby jest władanie dla siebie. Nawet jeśli posiadacz ma świadomość, że nie jest właścicielem rzeczy, ale posiada ją tak, jakby nim był, następuje posiadanie samoistne. Z kolei z posiadaniem zależnym są związane inne niż własność prawa podmiotowe. Takie posiadanie może powstać przez zawarcie określonej umowy, która dotyczy czasowego korzystania z rzeczy. Co ważne, nawet jeśli posiadacz jest w złej wierze, zabrania się naruszania cudzego posiadania.

Służebność

Służebność jest ograniczonym prawem rzeczowym. Obciąża ono nieruchomość służebną po to, by zwiększyć użyteczność innej nieruchomości. Tę z kolei nazywamy władnącą. Służebność może zapewnić też zaspokojenie określonych potrzeb osoby fizycznej – chodzi o służebność osobistą, czyli np. mieszkania. Taka służebność ogranicza możliwości dysponowania daną nieruchomością przez właściciela.

Służebność można nabyć na podstawie:

- umowy;
- orzeczenia sądowego;
- zasiedzenia;
- decyzji administracyjnej.

Służebność gruntowa i osobista jest co do zasady taka sama. Dzielimy ją na:

Wykonywanie służebności ma być jak najmniej inwazyjne dla korzystania z nieruchomości obciążonej. Służebność osobista w odróżnieniu od gruntowej jest niezbywalna i nie podlega dziedziczeniu. Wygasa ona wskutek śmierci uprawnionego. Z kolei służebność przesyłu można ustanowić jedynie na rzecz przedsiębiorcy, który ma wybudować lub jest właścicielem urządzeń służących do przesyłu, czyli np. sieci energetycznej, wodociągowej lub kanalizacyjnej. Przedsiębiorca może w określonym zakresie korzystać z tych urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem. Może zatem przeprowadzić linię energetyczną czy kanalizacyjną i ma prawo do dokonywania remontów oraz usuwania awarii takich urządzeń.

Podaj, którą z form służebności można wykorzystać w celu zapewnienia zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych rodzica w podeszłym wieku niedysponującego lokalem mieszkalnym.

Źródło: Nick Karvounis, domena publiczna.

Hipoteka

Hipoteka jest prawem rzeczonym ograniczonym. Właściciel nieruchomości, która jest objęta hipoteką, może ją użytkować i korzystać z niej, ale nie jest w stanie swobodnie zbyć lub przekazać do niej praw własności bez wiedzy wierzyciela.

Gdyby właściciel nie był w stanie spłacić swojego zobowiązania finansowego, wierzyciel może przejąć nieruchomość na własność. Może też żądać od komornika zajęcia danej nieruchomości, sprzedania jej na aukcji oraz rozliczenia zaległego zobowiązania. Gdy tylko dług hipoteczny jest spłacony, zobowiązanie to wygasa. Prawo właściciela do rozporządzania daną nieruchomością znowu staje się pełne.

Zastaw

Zastaw to ograniczone prawo rzeczowe, które służy zabezpieczeniu oznaczonej wierzytelności. Gdy nie da się zaspokoić roszczeń wierzyciela przez dłużnika, taki wierzyciel może sprzedać rzecz objętą zastawem, wykorzystując przy tym możliwości komornika sądowego.

Strony zastawu to zastawnik, czyli wierzyciel z zabezpieczoną wierzytelnością, oraz zastawca – dłużnik, którego rzeczy są zastawione. Wierzyciel ma pierwszeństwo do zaspokojenia się z zastawionej rzeczy, o ile inni wierzyciele nie mają ustanowionego wcześniej zastawu na tej samej rzeczy. Zastaw można stanowić tylko na rzeczach ruchomych oraz prawach zbywalnych w drodze umowy między właścicielem a wierzycielem. Zastaw wygasa z chwilą wygaśnięcia wierzytelności.

Prawo spadkowe

Do najważniejszych pojęć (instytucji) prawa spadkowego zaliczamy:

- spadkodawcę, spadkobiercę, spadek;
- dziedziczenie.

Spadkodawca

Spadkodawcą jest osobą fizyczną, której prawa i obowiązki majątkowe o charakterze cywilnoprawnym przechodzą po jej śmierci na spadkobierców, czyli następców prawnych.

Spadkobierca

Spadkobierca to osoba fizyczna lub osoba prawna, która wstępuje w ogół praw i obowiązków spadkodawcy zgodnie z zasadami określonymi w prawie spadkowym.

Spadek

Spadek to ogół podmiotowych praw i obowiązków majątkowych zmarłego, które przechodzą z chwilą jego śmierci na jednego lub kilku spadkobierców, przy czym te prawa i obowiązki muszą mieć charakter cywilnoprawny.

Dziedziczenie

Dziedziczenie to przejście wskutek śmierci spadkodawcy ogółu praw i obowiązków majątkowych objętych spadkiem na jednego lub kilku spadkobiorców. Inaczej określane jako spadkobranie.

Korzystając z informacji w internecie, rozważ, czy jest możliwe dziedziczenie po Polskim Koncernie Naftowym Orlen.

Źródło: Artur Andrzej, licencja: CC 0 1.0.

Dziedziczenie ustawowe

Dziedziczenie ustawowe zachodzi wtedy, gdy zmarły nie pozostawił po sobie ważnego testamentu. O tym, kto będzie po nim dziedziczył, rozstrzygają wówczas przepisy ustawy – kodeksu cywilnego.

Zasady dziedziczenia ustawowego

Kodeks cywilny dzieli spadkobiorców na kilka grup. Ma to istotne znaczenie, ponieważ osoby z dalszej grupy dziedziczą tylko wtedy, gdy nie nastąpiło dziedziczenie z grupy przed nimi.

Grupy spadkobiorców ustawowych są następujące:

- dzieci (i potomkowie dzieci) spadkodawcy dziedziczące razem z małżonkiem spadkodawcy;
- małżonek spadkodawcy, rodzice, rodzeństwo i potomkowie rodzeństwa spadkodawcy;
- dziadkowie spadkodawcy i potomkowie dziadków;

- pasierbowie;
- gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Polsce.

Dziedziczenie ustawowe dzieci i małżonka

W pierwszej kolejności dziedziczą dzieci zmarłego i jego małżonek według następujących zasad:

- dzieci i małżonek spadkodawcy dziedziczą w równych częściach;
- część przypadająca małżonkowi spadkodawcy nie może być mniejsza niż $\frac{1}{4}$ spadku.

Jeśli dziecko spadkodawcy zmarło przed jego śmiercią, to udział w spadku, który przypadaby na nie, przechodzi na potomków danego dziecka. W tym przypadku więc wnuki spadkodawcy dzielą się częścią po swoim rodzicu. Jeśli spadkodawca w chwili śmierci nie pozostawał w związku małżeńskim, ale miał dzieci, to przypada im cały spadek. Małżonek rozwiedziony nie dziedziczy po byłym małżonku – wyjątkiem jest sytuacja, gdy zostaje uwzględniony w testamencie. Podobnie nie dziedziczy małżonek, który pozostaje w separacji orzeczonej przez rząd.

Zastanów się i podaj, kto i w jakiej części będzie dziedziczył po spadkodawcy, który pozostawił żonę i troje dzieci.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Dziedziczenie ustawowe małżonka i rodziców spadkodawcy

Jeżeli małżonek spadkodawcy nie miał potomków, jego spadkobiercami będą, oprócz małżonka, także rodzice. Otrzymają oni:

- małżonek spadkodawcy – $\frac{1}{2}$ spadku;
- rodzice spadkodawcy – każde z nich po $\frac{1}{4}$ spadku.

Spadek w całości obejmą rodzice spadkodawcy (po połowie), gdy spadkodawca nie miał potomków ani nie pozostawił małżonka.

Dziedziczenie ustawowe przez rodzeństwo spadkodawcy

Spadek trafia do rodzeństwa spadkodawcy tylko wtedy, gdy miał trafić do jego rodziców, a jedno z nich (lub oboje) już nie żyje. Udział rodzica jest dzielony po równo między rodzeństwo spadkodawcy.

Dziedziczenie ustawowe przez potomków rodzeństwa

Może ono dojść do skutku, jeżeli:

- spadkodawca nie zostawił po sobie potomków;
- któreś z rodziców spadkodawcy nie żyje;
- któreś z rodzeństwa spadkodawcy nie żyje, jednak żyje potomek tego rodzeństwa.

Dziedziczenie ustawowe przez dziadków

Również dziadkowie mają możliwość dziedziczenia. Gdy zmarły nie pozostawił:

- potomków;
- małżonka;
- rodziców;
- rodzeństwa ani potomków rodzeństwa.

Dziadkowie dziedziczą spadek w równych częściach, a więc po $\frac{1}{4}$ spadku. Jeśli któreś z nich zmarło, zanim zmarł wnuk, udział w spadku takiego dziadka przechodzi na jego potomków. Jeżeli dziadek nie miał potomków, to jego część przypada po równo pozostałym dziadkom.

Dziedziczenie ustawowe przez pasierbów

Dziedziczenie ustawowe może też obejmować pasierbów spadkodawcy. Podstawowym warunkiem dziedziczenia przez pasierbów spadkodawcy jest to, aby w chwili śmierci spadkodawcy nie było przy życiu:

- małżonka spadkodawcy;
- krewnych spadkodawcy, tj. rodziców, rodzeństwa i potomków rodzeństwa, dziadków i potomków dziadków.

Dodatkowo, aby pasierb mógł dziedziczyć, muszą nie żyć także jego rodzice biologiczni.

Dziedziczenie ustawowe przez gminę lub skarb państwa

Jeżeli spadkodawca nie ma spadkobierców, to spadek po nim przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Polsce, a jeżeli nie da się ustalić tego miejsca albo ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy znajdowało się za granicą, wówczas spadek przypada skarbowi państwa.

Dziedziczenie testamentowe

Każda osoba, która ma pełną [zdolność do czynności prawnych](#), ma prawo rozporządzić swoim majątkiem na wypadek śmierci przez sporządzenie testamentu. Powołuje w nim do całości lub części spadku jedną lub kilka osób. Taki testament może też odwołać w każdej chwili w całości lub części. Odwołanie następuje przez sporządzenie nowego testamentu

albo przez zniszczenie lub pozbawienie cech stanowiących o jego ważności. Spadkodawca może też dokonać zmian, z których wynika wola odwołania postanowień. Gdy sporządza on nowy testament bez zaznaczenia o odwołaniu poprzedniego, to odwołaniu ulegają tylko te postanowienia poprzedniego testamentu, które stoją w sprzeczności z nowym testamentem.

Nieważność testamentu

W pewnych sytuacjach testament jest nieważny, a mianowicie jeżeli został sporządzony:

- w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli;
- pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści;
- pod wpływem groźby.

Formy testamentu

Spadkodawca może sporządzić testament zarówno w formie zwykłej, jak i w formie szczególnej.

Testamenty zwykłe

- testament holograficzny, czyli ręczny – spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że w całości napisze go pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą;
- testament notarialny – spadkodawca sporządza go w formie aktu notarialnego;
- testament allograficzny – spadkodawca sporządza go w obecności dwóch świadków, oświadczając swoją ostatnią wolę ustnie wobec wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy lub kierownika urzędu stanu cywilnego.

Testamenty szczególne

- testament ustny – w przypadku obawy rychłej śmierci spadkodawcy albo jeżeli na skutek szczególnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, spadkodawca może oświadczyć swoją ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności przynajmniej trzech świadków,
- testament podróżny – jest sporządzany podczas podróży na polskim statku morskim lub powietrznym, przed dowódcą statku lub jego zastępcą w ten sposób, że spadkodawca oświadcza swą wolę dowódcy statku lub jego zastępcy w obecności dwóch świadków,
- testament wojskowy – jest sporządzany tylko w czasie mobilizacji lub wojny albo przebywania w niewoli przez osoby wymienione w przepisach szczególnych.

Zachowek

Zachowek to uprawnienie, które przysługuje potomkom, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, gdyby ten pominął ich w testamencie. Dzięki zachowkowi zabezpieczone są

interesy najbliższej rodziny osoby zmarłej. Tym samym ograniczona jest swoboda spadkodawcy w dysponowaniu majątkiem. **Zstępnym** (potomkom), małżonkowi i rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z mocy ustawy należą się:

- $\frac{2}{3}$ wartości udziału spadkowego, który by im przypadł przy dziedziczeniu ustawowym, jeżeli są to osoby trwale niezdolne do pracy albo małoletni zstępni;
- $\frac{1}{2}$ wartości udziału spadkowego w pozostałych przypadkach.

Aby pozbawić osobę uprawnioną prawa do zachowku, spadkodawca musi ją wydziedziczyć w testamencie, podając przyczynę wydziedziczenia.

Może nią być:

- uporczywe postępowanie wbrew woli spadkodawcy w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego;
- dopuszczenie się względem spadkodawcy albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazie czci;
- niedopełnianie wobec spadkodawcy obowiązków rodzinnych, które znamionuje uporczywość.

Zrzeczenie się dziedziczenia

Następuje ono w drodze zawarcia umowy notarialnej między przyszłym spadkodawcą a spadkobiercą ustawowym, której skutkiem jest wyłączenie od dziedziczenia zrzekającego się i jego zstępnych. W umowie można jednak zaznaczyć, że skutki tej umowy dotyczą wyłącznie spadkobiercy.

Przyjęcie spadku

Przyjęcie spadku to nieodwołalne i bezwarunkowe oświadczenie woli złożone w sposób wyraźny lub milczący, wpływające na zakres odpowiedzialności spadkodawcy za długi spadkowe. Można je złożyć przed sądem lub notariuszem.

Skutkiem prostego przyjęcia spadku jest nieograniczona odpowiedzialność za długi spadkowe. Z kolei przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza ma skutek ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe do wysokości tego spadku. Jeśli spadkodawca posiada długi, które przekraczają wartość jego aktywów, to zobowiązania te są spłacone do wartości otrzymanego spadku. Spadkobierca nie jest zobowiązany do pokrywania ich ze swojego majątku.

Termin na złożenie oświadczenia dotyczącego przyjęcia spadku wynosi sześć miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Jego brak powoduje uznanie, że spadek został przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza.

Odrzucenie spadku

Jest to jednostronna czynność prawna, przez którą spadkobierca oświadcza przed sądem albo notariuszem, że nie przyjmuje spadku. Spadkobierca wskutek odrzucenia spadku zostaje wyłączony z dziedziczenia, co nie oznacza automatycznego wyłączenia możliwości dziedziczenia przez jego następnych.

Słownik

decyzja administracyjna

indywidualny akt administracyjny wydawany w postępowaniu administracyjnym, rozstrzygający sprawę co do istoty w całości lub w części albo w inny sposób kończący postępowanie w danej instancji

erga omnes

z łac. wobec wszystkich

jednostka samorządu terytorialnego

gmina, powiat, województwo samorządowe

osoba fizyczna

prawne określenie każdego człowieka, który występuje jako podmiot w stosunkach cywilnoprawnych

osoba prawna

trwale zespolenie ludzi i środków materialnych w celu realizacji określonych zadań, wyodrębnione w postaci jednostki organizacyjnej, wyposażonej przez prawo w osobowość prawną

pasierb

przysposobiony syn z poprzedniego związku małżonka lub małżonki

pasierbica

przysposobiona córka z poprzedniego związku małżonka lub małżonki

testator

spadkodawca, który pozostawił testament

wstępni

osoby, od których osoba fizyczna się wywodzi

zdolność do czynności prawnych

zdolność do samodzielnego działania we własnym imieniu przez nawiązywanie, zmianę czy rozwiązywanie stosunków prawnych

zstępni

wszyscy potomkowie danej osoby fizycznej

Gra interaktywna

Polecenie 1

Rozwiąż interaktywny quiz i sprawdź swoją wiedzę na temat prawa rzeczowego i spadkowego. Zaznacz poprawną odpowiedź w każdym z pytań.

Test

Sprawdź swoją wiedzę na temat prawa rzeczowego i spadkowego

Poziom trudności:

łatwy

Limit czasu:

7 min

Twój ostatni wynik:

-

Uruchom

Ćwiczenie 1

Ułóż pytanie quizowe dotyczące tematu lekcji i daj je do rozwiązania innym uczniom.

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Art. 949

§ 1. Spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą.

Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 3.11.2020 r.].

Korzystając z kodeksu cywilnego i innych informacji zawartych w internecie, przygotuj projekt testamentu dowolnej osoby fizycznej.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zaznacz prawdziwe stwierdzenia na temat dziedziczenia ustawowego dzieci i małżonka.

☐

Część przypadająca małżonkowi spadkodawcy nie może być mniejsza niż jedna piąta spadku.

☐

Jeśli dziecko spadkodawcy zmarło przed jego śmiercią, to udział w spadku członków rodziny przepada.

☐

Część przypadająca małżonkowi spadkodawcy nie może być mniejsza niż jedna czwarta spadku.

☐

Dzieci i małżonek spadkodawcy dziedziczą w równych częściach.

Ćwiczenie 2

Zaznacz, jaką współwłasność tworzą małżonkowie po zawarciu związku małżeńskiego.

☐

łącną

☐

rozłączną

☐

kwotową

☐

ułamkową

Ćwiczenie 3

Zaznacz, co jest przedmiotem hipoteki.

☐ nieruchomości

☐ ruchomości

☐ zwierzęta

☐ środki transportu

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Józef i Anna są małżeństwem z długim stażem małżeńskim. Zawsze mieli do siebie pełne zaufanie, więc nie zawierali małżeńskich umów majątkowych. Podczas wizyty w galerii Józefowi bardzo spodobał się jeden z abstrakcyjnych, drogich obrazów, a ponieważ chciał go nabyć i równocześnie nie dysponował odpowiednimi środkami, wśród najbliższych, najzamożniejszych przyjaciół rozgłosił chęć zbycia swojej części w majątku wspólnym.

Źródło: opracowanie własne.

Rozstrzygnij, czy w przedstawionej sytuacji Józef będzie mógł skutecznie zbyć przypadającą na niego część majątku wspólnego. Uzasadnij swoje stanowisko.

Rozstrzygnięcie:

tak

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 5

Dokończ zdanie.

Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza...

- ☐ oznacza przyjęcie spadku z wyjątkiem ruchomości.
- ☐ jest związane z nieograniczoną odpowiedzialnością za długi spadkowe.
- ☐ oznacza przyjęcie spadku z wyjątkiem nieruchomości.
- ☐ jest związane z ograniczoną odpowiedzialnością za długi spadkowe.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Bonifacy był właścicielem najnowszego modelu ferrari. Od pewnego czasu nosił się z zamiarem kupna apartamentu w centrum Warszawy. Posiadał też pewne oszczędności. Kiedy pojawiła się odpowiednia oferta, okazało się, że oszczędności te nie wystarczą na zakup apartamentu i konieczne będzie pożyczanie pieniędzy od brata. Po konsultacji z bratem Pankracym okazało się, że ten udzieli mu pożyczki, ale jej spłata musi być zabezpieczona.

Źródło: opracowanie własne.

Podaj, jaka instytucja prawna prawa rzeczowego może zostać zastosowana celem zabezpieczenia spłaty pożyczki.

Zapoznaj się z tekstami, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Tekst I

Opis sytuacji:

Spadkodawczyni pozostawiła męża i syna. Córka spadkodawczyni zmarła rok przed śmiercią spadkodawczyni (przed otwarciem spadku). Córka miała trzy córki (wnuczki spadkodawczyni).

Źródło: opracowanie własne.

Tekst II

“ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Art. 931

§1. W pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

§2. Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przysługiwał, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych.

Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 3.11.2020 r.].

Opisz, kto i w jakich częściach będzie dziedziczył po spadkodawczyni z tekstu I.

Ćwiczenie 8

Zapoznaj się z tekstem, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Grupa alpinistów postanowiła zdobyć zimą ośmiotysięcznik Nanga Parbat. Po długich przygotowaniach u podnóża góry alpiniści przystąpili do ataku na szczyt. W trakcie ataku, w którym udział brało sześć osób, pogoda radykalnie się pogorszyła i wiadome było, że alpiniści nie tylko nie zdobędą szczytu góry, ale prawdopodobnie przynajmniej niektórzy zginą. W tych okolicznościach jeden z nich, dysponujący dużym majątkiem, zdecydował, że sporządzi testament. Niestety, grupa nie miała żadnych przyborów do pisania.

Źródło: opracowanie własne.

Podaj sposób, w jaki alpinista będzie mógł sporządzić ważny testament, i wyjaśnij jego istotę.

Zapoznaj się z tekstami, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Tekst I

Opis sytuacji:

Spadkodawca nie miał żadnych potomków. Miał czterech braci. W chwili jego śmierci żyli: żona, matka i czterech braci. Trzech z nich było w związkach małżeńskich, z czego dwóch miało po jednym dziecku. Ojciec spadkodawcy zmarł dwa i pół roku przed śmiercią spadkodawcy (przed otwarciem spadku po spadkodawcy).

Źródło: opracowanie własne.

Tekst II

“ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Art. 932

§1. W braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku z ustawy jego małżonek i rodzice.

§2. Udział spadkowy każdego z rodziców, które dziedziczy w zbiegu z małżonkiem spadkodawcy, wynosi jedną czwartą całości spadku. Jeżeli ojcostwo rodzica nie zostało ustalone, udział spadkowy matki spadkodawcy, dziedziczącej w zbiegu z jego małżonkiem, wynosi połowę spadku.

§3. W braku zstępnych i małżonka spadkodawcy cały spadek przypada jego rodzicom w częściach równych.

§4. Jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada rodzeństwu spadkodawcy w częściach równych. §5. Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, pozostawiając zstępnych, udział spadkowy, który by mu przypadał, przypada jego zstępnym. Podział tego udziału następuje według zasad, które dotyczą

podziału między dalszych zstępnych spadkodawcy.

§6. Jeżeli jedno z rodziców nie dożyło otwarcia spadku i brak jest rodzeństwa spadkodawcy lub ich zstępnych, udział spadkowy rodzica dziedziczącego w zbiegu z małżonkiem spadkodawcy wynosi połowę spadku.

Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 3.11.2020 r.].

Wymień krąg spadkobierców ustawowych i części, w jakich otrzymają spadek po spadkodawcy z tekstu I.

Dla nauczyciela

Autor: Dawid Tarczyński

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Kazusy prawa rzeczowego i spadkowego

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

3) rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne, rodzinne, administracyjne i karne; wskazuje, w jakim kodeksie obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej można znaleźć przepisy dotyczące konkretnej sprawy; interpretuje przepisy prawne;

5) wyjaśnia podstawowe instytucje prawne prawa rzeczowego i spadkowego w Rzeczypospolitej Polskiej (własność, formy nabycia własności, spadek, dziedziczenie ustawowe i testamentowe, zachówek).

Zakres rozszerzony

XI. System prawa w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

9) wyjaśnia instytucje prawne prawa rzeczowego w Rzeczypospolitej Polskiej (współwłasność łączna i ułamkowa; ruchomość i nieruchomości; użytkowanie wieczyste, użytkowanie, posiadanie, służebność, zastaw, hipoteka);

10) wyjaśnia instytucje prawne prawa spadkowego w Rzeczypospolitej Polskiej (spadkobierca; formy testamentu; przyjęcie i odrzucenie spadku);

11) analizuje kazusy z zakresu prawa rzeczowego i spadkowego.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;

- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje najważniejsze pojęcia prawa rzeczowego;
- charakteryzuje reguły rządzące prawem spadkowym;
- porównuje typowe sytuacje z obszaru prawa rzeczowego i spadkowego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- burza mózgów;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem multimedium.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Uczniowie odpowiadają na pytania:

- jakie znają instytucje prawa rzeczowego?
- co według nich reguluje prawo spadkowe?

Odpowiedzi są zapisywane na tablicy przez wybraną osobę.

2. Przedstawienie tematu i celów zajęć.

Faza realizacyjna

1. Wprowadzenie nauczyciela – omówienie:

- najważniejszych pojęć prawa rzeczowego;
- najważniejszych instytucji prawa spadkowego;
- typowych sytuacji z obszaru prawa rzeczowego i spadkowego.

2. W klasie zostaje przeprowadzona dyskusja na temat: Czy można kogoś pozbawić prawa do dziedziczenia?

3. Sporządzenie notatki z lekcji z podziałem na najważniejsze informacje dotyczące:

- najważniejszych pojęć prawa rzeczowego;
- najważniejszych instytucji prawa spadkowego.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie rozwiązują quiz w sekcji „Gra interaktywna”.

2. Wykonanie ćwiczeń do gry interaktywnej.

Praca domowa:

Wykonanie ćwiczeń z sekcji „Sprawdź się” (1–8).

Materiały pomocnicze:

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Multimedium może być wykorzystane do lekcji powtórzeniowej lub jako materiał do przygotowania prezentacji multimedialnej o prawie rzeczowym i spadkowym.